

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklámok pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 Kér.
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 —
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 —

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Ébredéskor.*)

(Cs. E.) A természet ébredése új erőt, új reményt önt a falusi gazdába, hogy végképpen el ne csüggedjen. Bizik benne, hogy a keserv napjai örökre elzajlottak fölötte és hogy a szerencse feléje fordul.

Igy van ez minden esztendőben! Ősz felé elfogy a remény, tavasszal a mosolygó, verőfényes nappal újra megjő. Az elmúltakat nincs miért sajnálni, de annál többet gondoljunk a jelenre és a jövőre. Eröss csak akkor lehet a magyar nemzet, ha a legkisebb fia is megállja a helyét a létért való küzdelemben.

Mert a megélhetés nagyon meg van nehezítve. Óriásiak a terhek. És ezek legnagyobbikát a földes gazda viseli. Azért lehetséges ez, mert a többi társadalmi osztály minden időben jobban összetartott; igyekezett érdekeit csorbitatlanul megvédeni a helyes irányú szervezkedéssel.

*) Az Új Lap-ból vettük át e cikket. Időszzerű dolgok vannak ebben elmondva, olvasóinknak is használni akarunk s a figyelmet is felakartuk hívni ismételtelen erre az életrevaló kath. politikai napilapra.

Szerk.

Csak a magyar földművelő nem gondolt arra, hogy ő is a tömeg súlyát vetve a mértékbe, keresse az igazat és felszólaljon a terhek nagysága ellen. Pedig hogyha hängöt tudna adni, az a hang volna a leghatalmasabb valamennyi között. És ha ennek következtében az elégtelenség ismeretlen fogalomná változna a falú életében, képzelhető-e boldogabb ember a falú lakójánál? Neki illatozik az első ibolya, neki dalol az ég pacsirtája; övé a szabad természet a maga tiszta szépségében, valóságában.

Hogy a vidámság örök tanyát verjen és eltávozzanak a komor fellegek, a szeretet, a kölcsönös becsülés, az egymás dolga iránt való érdeklődés, az embertársunkért végzendő munka, ne legyenek oly ritkaság számba menők, mint manapság. A közös érdekek összehozásából származik az az erő, amely nélkül ma előremenetel alig lehetséges. És kinek van szüksége legjobban arra, hogy az ellenséges hatalmak rajta még nagyobb erőt ne vegyenek, mint a földes gazdának? A legegyszerűbb dolgoknál is számba

vehető az a siker, amelyet a kisember elérhet, ha társaival össze tudja egyeztetni érdekét. A föld termőerejét nem használja ki a gazda okszerűen. És keveset tesz avégből, hogy a talaj termőerejét fentartsa, sőt fokozza. Nem teheti ezt sok esetben azért, mivel nem rendelkezik akkora tőkével, hogy a szükséges összes talajjavító, földmégmunkáló eszközöket beszerezze. Társulás útján azonban ez mind lehetségessé válik és a földművelő évről-évre nagyobb bevételt csinálhat magának.

Ha ezt teszi, akkor nem kell félnie attól, hogy eladósodik. De hogyha a bevétel nem mutat növekvést, csak a kiadási oldal válik nagyobbá, előre látható dolog a pusztulás. A tavaszi vetegetések ideje itt van. Vigyáznia kell a kis gazdának arra, hogy ne érvényesüljön rajta az a közmondás, hogy: aki szemetet vet, gazt arat! Már pedig, ha a tisztítógépeken valahol hiányosság mutatkozik, ez érvényesül nagyon gyakran.

Jó befektetésre nem szabad sajnálni a kiadást; bőven megtérül az a végeredményben. Csakhogy a vételeknél nagy óvatossá-

TÁRCA.

A lovagkor.

Irtja: **Bartalis József.**

(Vége.)

A lovagkornak azonban igazán sokat köszönhetnek a nők, kiknek társadalmi helyzetét oly magasra emelte, mint a minőkön azelőtt soha és sehol sem volt. Az a selymes hajfürdő, vagy az a kis vállszalag, melyet az imádottjától kapott a lovag, azzal a csodátevő erővel díszkedhetett, hogy nagytettek elkövetésére sarkalta, bátorította a jutalom reménye nélkül epedő vitézt. Megtörtént, hogy a nő nem is ismerte imádóját, ki ajakán az ő nevével indult világgá, hogy lándzsát törjön mindazokkal, kik kétségbe mernek vonni, hogy az ő imádottja a világ legszebb anyja. Schiller, Toggenburg lovagjának, csak testvéries szeretetet esküszik a kedvese s egy év múlva a szt. földről hazatérve apácaklasztrumban találja őt. Fegyvereit eldobta, remete lett és beérte azzal, hogy kunyhójából napjában csak egyszer pillantotta meg imádottját, míg kinyitotta a zárdá ablakát s „Ekkor nyugodtan ledőle, s mig elszenderült, a holnapnak már előle, holdogán örült.” Így multak az évek, míg

egyszer halva találták a boldogtalan szerelmeit, megüvegesedett szemével akkor is a zárdá felé tekintve. De a nők iránt való tisztelet érhető is a keresztény társadalomban, mely a kolostorokban már korán megalapította a nők föltétlen megbecsülését. Igazi szabadság uralkodott a vasrostélyok mögött. hódolat, szentet megillető tüneményez vette ott körül a nőt, ki a világ hiúságairól, szépségének hatalmától lemondva, földi salaktól megtisztulva észrevetette a férfiúval, hogy nemes a lelke, érző a szíve, mennyei jegyeseért minden áldozatra kész; méltó reá, hogy ne játékszere, hanem gyöngyöden megbecsült élettársa legyen a férfiúnak, ne rabszolgája, hanem szabadságának megédcsítője. Elmondhatni, hogy a világ az apáca-kolostorok keletkezésékor tudta meg igazán, hogy milyen valódi kincs a nő, mert ekkor látta csak, mily véghetetlen az áldozat, melyet hozni képes.

A lovag leányát szigorú munkakörben nevelte. Ertenie kellett minden házi munkához, kivált a főzéshez, szövéshez, fonáshoz és hímzéshez. A betegek és sebesültek ápolását rájuk bízta s azért a házi orvosságok készítését is megtanulták. A szülők meg is érték leányaikat, a férjek feleségeiket, idegen nők megverését és bántalmazását azonban gyavaságnak tartották. Viszont a nőknek is jogukban állott felfofozni

tolakodó udvarlóikat. Ez pedig elég gyakran megtörténhetett, mert a szépség tiszteletét a lovagiasság sarkétetelei közé számították s a lovagok igen gyakran férjes nőket választottak ideáljukul. Az asszonyok fehér ruhákat ajándékoztak lovagiáknak, hogy azokat hordják a csatában s azután majd ők viselhessék a véres rongyokat. Ajándékokkal inkább a nők kedveskedtek a lovagoknak, kiktől azonban néha hallatlan merész tettek és oktalanságok elkövetését kívánták. Azonban a XIII-ik századtól kezdve még ezek az ideális lovagok is megkövetelték a hozományt s a legnagyobb szépségek is pártában maradhattak, ha nem volt elég vagyonuk. Mai pénzben mintegy 80 millió korona volt az a hozomány, mellyel II. Endre magyar király leányát, a későbbi szent Erzsébetet Thüringiaiba férjhez adta. És szinte szánni lehet Richárd prietiersi gróf apósát, mert leánya lakodalmán Londonban egyetlen étkezésnél 30 ezer adag étel fogyott el s a költségeket a leány apjának kellett hordoznia.

Nagyúri házaknál kürtársóság jelezte az ebéd kezdetét. A himzett fehér abrosszal terített asztalhoz párosan ültek. Férfi és nő egyazon tányérből evett. A kést és kanalat tokban láncra akasztva mindenki magával hordotta. Villa nem kellett, ujjakkal ettek. Az ételt ap-

sággal járjanak el a venni szándékozók. Ilyenkor tavasztájon a zsidó vigécek ezrei mászkálnak hivatlanul a falusi gazdák nyakára, hogy minél jobban befonják őket. Ne rendeljen ezeknek a révén senki, de egy szegyet sem. Ismeretesek a hazai gazdasági intézmények, a szövetkezeti központok az ország minden zúgában. Forduljanak ezek valamelyikéhez teljes bizalommal a kisemberek, ahonnan megbízható útbaigazítást nyernek. De olyan, akit nem ismernek, akiről azt sem tudják, hogy honnét jött, szóba ne álljanak.

Ébresztgessük a falú népét; serkentsük a jóra vezető munkára. Óvjuk meg a szédelgők rajától; nyissuk fel a szemét, hadd ismerje meg, hogy kik a barátai és kik dolgoznak a romlására. Ösztönözzünk a közös cselekvésre, a védelmi munkára és hassunk oda, hogy becsületes, nekik megfelelő vállalkozásokban boldogulásukat leljék föl. Az ébredő természet melege hozza egymáshoz közelebb a szíveket. Ha megérti egymást a föld népe, ha kéz-kézben dolgozik a közös célért, az általános jólét emelésére, akkor a kikelet évről-évre több örömet és nagyobb reményt fog hozni a számára. És nincs-e vajjon nagy szükség erre? . . .

A püspökök jogai és kiváltságai.

(Folytatás.)

A püspökök rendszerint két szertartásmestere (Ceremonarius) van. Egyik neki állandó tisztviselője, udvari papja, aki a püspök személyét illető szokások és jogok szerint intézi az idevágó dolgokat. A másik esetről-esetre a templomban működik és mintegy fővezére, intézője az egész püspöki ténykedés szertartásos menetének elejétől végig. A C. E. előírja, hogy az

egész segédlet ő reá tartozik figyelni és szeméjártása vagy más nem zavaró és nem feltűnő intése szerint igazodni. Ez az ad hoc Ceremonarius rendszeren kanonok vagy más méltóságbeli. Mivel a C. E. szerint kívánatos, hogy violaszínű talárban és karingben végezze tisztét, ezökből helyes volna, ha a pápai kamarásokat rendelnék ki, akik ilyenkor felölthetnék a violaszínű talárt, amit amúgy is csak a templomban viselhetnek. Szokás, hogy ha kanonok a Ceremonarius, ezt a tisztét karingben és mozztában végzi. Ez azonban merőben helytelen szokás. Mert elv az, hogy liturgiai célra szolgáló megszentelt ruhát (vestes sacrae) szabad viselni. A mozzetta pedig nem az; és világosan ki van mondva, hogy p. o. a szentségek kiszolgáltatásánál cappát vagy mozzettát felvenni nem szabad. Ezt csak a kanonoki székben és körmeneteken szabad használni. Prédikálni is lehet benne. A győri székesegyházban láttam régebben, hogy ott a Ceremonarius kanonok, a karingjére kihajtja a címádája fekete gallérját és ezen felül viseli a püspöki ténykedés alatt a káptalani szalagos rendjelét.

Egyáltalában szokás, hogy ünnepélyes alkalmakkor a templomban a kanonokok, a rendi jelvényüket (insigne capitulare) a mozzetta fölött viselik. Nem tudom az okát, hogy nálunk miért nincs így; de itt is így lehetne, mert nem kerülne semmi nagyobb émocióba.

A püspököt ünnepélyes ténykedésnél, de az ő tetszésétől függőleg megilleti, hogy két süveges káptalani méltóság, veesernyepalástban és sima fehér főpapi süveggel segédkezzeikkel mellette. De mindenesetre közre kell működni egy főesperesnek veesernyepalástban és két kanonoknak szerepári ruhában. Ez a két kanonok akkor is köteles a püspök mellett helyet foglalni, ha nem ő ténykedik, hanem jelen van a más által végzett szent ténykedésnél. Szerpapi öltönyt viselnek, ha a püspök szintén liturgikus ruhát ölt fel; de ha csak az ő bevonulási diszpadástjában (Cappa) foglal helyet a trónján, akkor ők is csak a káptalani karöltönyt (mozzetta) viselik a karing fölött. Ennek a két kanonoknak a tiszte az is, hogy a püspök süvegét föl-

tegyék neki és levegyék a fejéről, amint a szertartás rendje megkívánja: még pedig a jobb-kéz felől valóan a föltétel, a balkéz felől valóan a levétel a dolga. Van a püspököknek egy segédkező papja „ad mitram“ vagyis az u. n. infulista; ennek azonban az a dolga, hogy állandóan a kezében hordja a főpapi süveget és a nevezett két kanonoknak sor szerint kezére adja, még pedig vagy a drágaköves, vagy az aranyhimzésű vagy a sima süveget, aszerint a mint azt a szertartás előírja.

A püspöki szertartásos könyv, a misekönyv vagy az ennek kivonatát gyanánt készült u. n. Canon feltartása, előmutatásához és kezeléséhez szintazonképp a már említett bugia gremiale mellé szintén egy segédkező jár a püspököknek. Valamint a pásztorbot viteléhez is. A püspök pásztorbotját az illető segédkező karingben, nyakába akasztott széles selyemkendővel hordozza; ezzel fogja t. i., mert magát a pásztorbotot pusztá kézzel csak a püspök kezeli; innen van, hogy az apatok pásztorbotjára selyemkendőt szokás erősíteni, akik annál fogva kezelik és külön botos nem jár nekik, hanem a bot odakészítendő az oltár mellé a falhoz támasztva és az alszerpap esetről esetre a kezükbe adja, majd pedig visszateszi a helyére. Mise alatt egyszer használhatják: az áldásosztásnál.

Erre az áldásosztásra nézve tudni kell, hogy a püspök áldása, ha kinél-kinél megvan, a megkívántató feltételek, 40 napi búcsúval jár, hogy továbbá a püspök úgy az ünnepélyes, mint a magánmisében háromszor áldást ad t. i. kezével a szent kereszt jelet háromszor írja le, amikor áld. Még akkor is, ha magával a legfőbbesébb Oltárszentséggel osztja az áldást, háromszor írja le a szent keresztjelet.

Nem így a püspöknél alsóbbbrangu prelátusok, mert ezek úgy a főpapi, mint a magánmisében csak egy keresztvonással osztják az áldást; sőt ha a püspök veesernyepalástban és süveg alatt hallgatja végig a miséjüket, kötelesek az áldásosztást neki engedni át, aki azt a püspöki trónjából álló helyzetben osztja ki mindeneknek. Ha pedig Cappában van jelen a püspök, akkor ugyan a pontifikáló apát urat illeti az ál-

rodok és étekgökök hordották fel nagy edényekben. A serlegek töltése pedig nőknél az apródok, uraknál fiatal leányok gondja volt.

Évesközben élénken beszélgettek, udvaroltak, sőt köszöntöket is mondtak a nők egészségére, tiszteletükre ilyenkor mindig egy-egy ruhadarabot dobván a tűzbe, rendszeren zsobkendőt, nyakkendőt, stb. s egy-egy neki hevült szónoki tehetség néha alaposan neki is vetkőzött. Mese, ének, játék, néha harc, lovagi játék követte az ebédet. A verselő lovagok vaskeztüühöz szokott keze értett a lant pengetéséhez is s magukat büszkén neveztek kitalálónak (troubaduroknak), mert dalaikat maguk szerzették. Szerelem és dal együtt járnak s különösen a kereszties hadjáratok idejében igen sok lovag volt egyuttal troubadur is, kikre illik a magyar költő verse: „Kard viadalmakban, békében lant vala társad. Kardod az életölő, lantod az életadó.“ Selyem ruháikban legügyesebben ők forgolódtak a nők körül. Valódi szellemaristokraták voltak, kik életet, dalt, költészetet, varázst vittek be az öles vastagságú falak közé. A dal a szívből fakadt s a hajnalban felhangzó lantba (Nachmusik), az este dúdolt serena, a ballada, a románc, a zenével kísért sonnet többnyire a nőnek hódolt s ha csakugyan bálvány lett a nő, nagyrésze volt abban a troubadurok csapongásának. Ez a lázas érzés a világot is megszállotta. A költő legnagyobb jutalma az a rózsza,

ibolya, szegfű volt, melyet imádoztja nyújtott oda neki a melléről. S a ki hajlandó kiesinyelni a troubadurok műveinek beesét, elfelejti, milyen lelkesedést kellettek azok az előkelő körökben s dalaikat milyen könnyen eltanulta a nép, pedig csak ez is jelent valamit. 1278-ból való pl. a következő vers:

A tavasz két hónapja közt,
Mikor virágot hajt az ág
És kedvet kap a kis madár,
Hogy elesatogja vig dalát
Szívem szerelmi vágúra ébred,
A legszebb lányért epedek.
Csak tőle várok üdvösséget,
Bílnesre verve lelkeket,
Mily boldogság jut részenül.
Az ég áldása van velem,
Csak Alisont és senki mást,
Alisont szeretem.“

A német lovagot azonban inkább az igaz hűség, az igazán nőies lelkesítette, mint a hogy azt Walther von der Vogelweidenál is láthatjuk:

„Szerelm sem férfi, sem nő,
Nem lélek, de nem is tett ő
Nincs neve és nincs róla kép
Eléd csak elburkolva lép.
De azt tudom, hamis szívében
Nem lakozik a szerelm
S hogy nélküle soha sem árad
Rád isteni kegyelem.“

Hartmann von Aue szép, szerelmes parasztleánya pedig szívesen meghalna a beteg lovagért, hiszen:

„Nincs a világon semmi sem
Mi szép és tetszenék nekem,
Fájdalma csak szívifájdalom,
Keserv a fájó jutalom.
Az élet hosszú s a halál
Gyors és mindenkit eltalál.
Mindenben a halál a vég,
S attól nem óv meg bölcsesség,
Se gazdagság, se származás,
Se szépség, se imádkozás
Erény, jószág és becsület.“

Az ének, zene mellett szerettek a kockvetést, a triktrakot, a sakkot, a labdázást, a golyózást. A mainál egyszerűbb tánanel pedig párok a zenébe beleénekeltek. Költséges játék volt a szerelmesek vára. A fa és deszka várat virággal és szönyeggel gazdagon feldisítették és örízettel a házi asszony parancsnoksága alatt menyeeskéket, kisasszonyokat állítottak bele, kik fejüket arany koronával vagy sisakkal vedelmezték. A férfiak almákat, körtéket, datolyákat, diókat, cukrokat, virágokat szórtak rájuk, ők pedig a felrohanó ellenségnek esökkel, ölelssel fogadták. Férfiasabb multságok voltak azonban a vadászatok és tornajátékok. A lovagok ügyességüket, bátorságukat, fényes fegyverzetüket zord férfiak és gyengéd nők előtt itt mutathatták be, itt bámulathatták meg leginkább. Valóságos lázba jöttek a lovagok különösen a tornajáték hírére, mit rendszeren gróf, herceg vagy maga a király rendeztetett, mert eredményképen adományt, címeiket, főhivatalt remélhet-

aldosztás, de ekkor is köteles a leckeoldal felé fordulva mély fejhajtással a püspök engedelmet kérni. Erre különben minden pap köteles, aki a megyés püspök előtt misézik: a pápa előtt miséző pap meg épen terdenállva kér engedelmet az áldásosztásra. De ha nem a megyés püspök előtt miséznek, akkor semmit sem változtat a szent mise ezen részének rendes szertartásán. Van a püspöki áldásosztásnak még egy különösen ünnepélyes módja is, amikor t. i. a püspöki teljes bucsuval pápai áldást oszt; mivel ezt esetről-esetre amúgy is mindig megmagyarázzák, nem tartom szükségesnek erről bővebben szólni. Ismert dolog az is, hogy a püspök az áldást fején a mitrával, kezében a pásztorbottal osztja ki. Nem így az érsek. Ő mitra nélkül osztja ki és a pásztorbot helyett előtte az érseki keresztet tartja fel. A kardinálisok szt. misén kívül is, a vörös biretum föltétele mellett szoktak főpapi áldást osztani.

Megemlítendő még, hogy a régi és dicséretes egyházi fegyelem szerint a szent beszéd mindig a püspöki nagymise derekán, az evangélium éneklése után tartandó meg. Ha maga a püspök tartja, veeserünyepalástot ölt, fején a süveggel, balkezeében a pásztorbottal szónokol. Ez senki más semmi szín és feltétel alatt meg nem illet, és azért írom ide, mert példa van róla, nem egy s én magam is láttam, hogy némelyek vakmerősége már annyira megy, hogy ezt a legsajátabb püspöki jogot is bitorolják. Ha pedig nem maga a püspök szónokol, hanem valamely papját lépteti föl, akkor az illető, mielőtt a szószékre lép, a püspöktől a prédikáláshoz engedelmet és terdenállva áldást tartozik kérni. Itt az a megjegyzésem volna, hogy igenis, minden ünnepen, a püspöki mise alatt legyen prédikáció, akár személyesen a püspök, akár más pap által. Az nem argumentum, hogy így a mise soká tart, meg hogy hideg van stb. stb.

Mert ezen mind lehet segíteni. Először is meg kell a körust fegyelmezni, hogy hosszú és keserves kirelájzamosítás helyett, készen legyen az énekkel akkorra, amikor a pontifikáns

tek, mosolyt és szerelmet a nőktől, kik a játékokról el nem maradtak volna egy világért. Jutalmat a házi gazda adott. A jutalom öv, biliköm, női kezi munka, válszalag, női hajfürt, medve, agár, esők, valamely gazdag leány keze volt, de mindenekfölött a dicsőség. Hogy veszedelmek voltak, mutatja az, hogy 1241-ben Düsseldorf mellett tartott nagy lovas tornajátékon 100-nál több lovas pusztult el.

Legyőzött ellenfelét kedveséhez küldötte a győztes. A fölkért nők, rendesen egy hajadon, egy férjes és egy özvegy nő átnyújtották a győztesnek az ajándékokat és pályadíjat, ki minden adományt az imádottja lába elé rakott s megadással tűrte a láncot, melyet széleszéles ideálja fűzött a kezére, hogy megmutassa, erőfelett mikép diadalmoskodik a szépség.

Megteremtette a lovagkor az udvariasságának mind máig használatos törvényeit is. Csakhamar azonban észre kellett vennie a világnak, hogy a hölgyek az irántuk való rajongást egy kis kacsérsággal igyekeztek megtartani. A ruházat, öv, cipő, legkivált pedig a hajviselet, sajátos méreteivel és esodálatos alakjával meg lehetőséget csipős megjegyzéseket vonhatott magára. Szoknyáik alatt igen bővekek voltak, hosszú uszálylál, melyet föl kellett emelniök, ha nem akartak irlagmatlan nagy port verni. A felemás színű ruhákat himzések, prémekek, drágakövek és

elkészül az oltárnál a maga dolgával. Mert mit ér a szép Itáliában a hosszú zene és ének, amely alatt az egész asszisztencia olyan kedélyesen diskurál akárcsak a fehér asztalnál! — Aztán a szónokok is fegyelmezzék magukat; azaz készüljenek el jól.

Világos, jól elrendezett, kerekded és rövid prédikációt mondjanak. Aki valamit jól tud, az azt röviden és velősen meg is tudja mondani. Elég a prédikációra húsz pere. Rövid és velős előadással még a közepes szónok is mindig biztosíthat magának szives hallgatóságot.

És éppen a püspök előtt való prédikálás volna a versenytér, melyen a nemes ambíció szárnnyal kelhetne. Ha tehát a prédikáció rövid és velős, s ha a kórus sem esik a vitustánc nevű kórságba, még nagy tél idején sem tart tovább egy pontifikális mise 1¼ óránál. Ebbe pedig senki se hal bele, ha jól felöltözik és egy kis beketürést is hoz a mellényzsebében. De nemesak a püspöki misére, hanem a vasárnapi és ünnepi plebániái misére nézve is meg kellene mindenhol tartani az ősi keresztény fegyelmet, hogy t. i. mise alatt, az evangélium után tartassék meg a prédikáció.

Mégpedig homília mindig vagy a leckéről vagy a nap evangéliumáról. Ez a katolikus szokás. Mert a szent beszéd ösidők óta a közös vasár- és ünnepnapí istentisztelet integráns része volt. Így, a szent mise alatt, égő gyertyák mellett ünnepélyesebb is és nevelő hatása is nagyobb. Ha a szónokok megtartják a helyes és praktikus mértéket, immasszá és terjengővé nem teszik: a hívek mindig szívesen fogják hallgatni. A délutáni keresztény oktatások, konferenciák, magasabb katekézis aztán arra való, hogy ezekben mondjuk el azt, ami egy rövid vasárnapi vagy ünnepi homília keretében el nem mondható.

Az eddig elmondottakhoz mégcsak a püspökök által végzett olvasott szent misére vonatkozólag van még annyit mondani valónk, hogy ő ezekben is különbözik a többi papoktól és egyházi méltóságviselőktől. Mert mindig az oltárnál öltözik, olvasott szt. misében is mellikeresztet és gyűrűt visel, az áldást főpapilag

fémek ékesítettek. Hajóorr alakjára fölgörbített cipőikről nem tudtak lemondani.

A kacér hölgy azonban a fejére gondolt a legtöbbet. Az egész reggelt rászánta, hogy illatszerek, kenőcsök, pirosítók stb. segítségével javítson a természetnek talán mutatkozó hiányain. S ha az arc csakugyan vesztini kezdte rózsáit, valósággal álarcot mázolt magára. A barnák folyton amiatt zaklatták az orvosokat, hogyan festhetnék hajukat szőkere, a szőkék feketére. De eljött az idő, a mikor szellemük ragyogtatásával akartak inkább a férfira hatni és ott, a hol a lovagkor bölesője ringott, a Provancon született meg a finom társalgásnak a szokása, melyet ép úgy a nők kezdtek meg, mint egy félezred év múlva a szalon életet. A társalgást olykor dal, zene és szavalás csendesítette el, hogy ez után megint ezek birálatára s bókra térjen át. A XII. századtól kezdve pedig szokásba jött, hogy a legfontosabb társadalmi, főképp szerelmi kérdéseket a legszemlemezesebb és legerényesebb előkelő nők elé terjesszék. Így alakultak meg az u. n. szerelmi törvényszékek, melyek egész komolyan ítélték a hozzájuk terjesztett ügyekben, különösen pletykákban, mert hát bizony ez sem új az emberiség történetében. E törvényszékek azonban, hamar hanyatlottak, mert fureta tanokat kezdtek hirdetni. Kimondták, hogy a házások voltaképp nem is szeretik egymást, mert egymás

osztja, és vagy két káplán, vagy két apród égő viaszfáklyákkal vagy nagyobbfajta égő viaszgyertyával kezében térdel az oltár mellett az Úrfelmutatástól az áldozásig. Alkalmasság hiányában, két nagy bronzgyertyatartó helyezőndő el az oltárlepcső alsó két fokánál, és ezeken gyújtandók fel a gyertyák az említett időközökben. A püspöknek joga van házi kápolnát tartani, sőt ha vendégoltárt (altare portatile) hordoz magával, bárhol, egyházmegyéje területén kívül is misét mondhat a lakoszájában az ilyen kézi-oltár fölött.

(Folytatjuk.)

Püspök urunk Marosvásárhelyt.

A marosvásárhelyi hívekre a kegyelem napjai voltak márc. 9—13.

Ő Méltóságaintézkedések következtében ar. kath. főgimnázium lelkigyakorlati márc. 9-én kezdődtek, melyeket a nálunk általában ismert és közbeszülésben álló Lollok József, a 81 éves, de lelkileg fiatal lazarista atya tartott. Hogy hogyan, arra az ifjak felelhetnének igazán, kik mint egy szem és fül figyeltek a kedves jó atya minden szavára. Megható volt különösen a lelki atya búcsuzása, midőn arra kérte szerető gyermekeit, hogy majd, ha meghallják, hogy az öreg már nem él, imádkozzanak érte. — A szt. Ferenc-rendiek templomában voltak a szt. beszédek és az áhítatossági gyakorlatok. — Ugyanezen időben az oltáregylet tagjai és a polg. leányiskola növendékei részére Soóthy Gyula spirituális tartott szt. gyakorlatot az apácák kápolnájában.

Ő Méltósága 10-én d. u. érkezett meg egész váratlanul, mert érkezésének ideje az éjjeli órákra volt jelezve.

Másnap a gimn. ifjuság sz. gyakorlatain vett részt, szentmisét mondott s intette őket, hogy igazi odaadással, mely hittel és teljes bánattal készüljenek a szt. gyónásra. Elmondotta egy a mult évben érettségizett s a napokban meghalt tanárjelölt üzenetét, ki a szt. gyakorlatokat nem tartotta hittel és nem is végzett szt. gyónást, s a ki a betegségben tért Istenhez és nyert teljes vigasztalást; elmondotta, hogy ezt

akarátának kötelességből engednek, pedig a szerelem nem tűr korlátokat. S mikor kijelentik, hogy nem tud szeretni, a ki titkolózni nem tud s hogy semmit sem ér az olyan gyönyör, melyet megjegyzés nélkül rabol valaki, a csók meghatározását juttatják eszünkbe Döceytl: „Nem esők az hidd el, mely tiltva nincs.” Ezzel azonban jellemezve van e törvényszék is.

Mindenesetre túlzás volt, hogy a nők tisztelete a bálványozásig fajult, de hát melyik forradalomban nincs túlzás? A nő túlságos szolgálai állapotával és társadalmi nyomorúságával szemben a lovagkor nemes szelleme hamarjában csak a másik szélsőségben látott javulást. Éreztek már maguk a lovagok is, hogy nevetéssé kezdenek válni, igyekeztek is a túlzástól óvakodni, anélkül azonban, hogy valaha megszűntek volna rajongani, vagy legalább szinlelni a rajongást. Az ábrándos és ideális lovagkor alakja valóban csak a humanizmus és reneszansz korában a XV. században kezdett leszűrődni, de ott maradt a felszínen a legnemesebb része, melyet öröklő hagyott ránk és késő századokra: tisztelet, udvariasság, lovagiasság a nők iránt, bátorság, becsületes egyenesség, nemeslelkűség és mindenek fölött tiszta vallásos érzés.

a rossz olvasmányok okozták, s ő a haldokló, kérve kéri ifjú társait, ne járjanak e nyomon.

Hogy Ő Meltósága mit tesz ilyenkor, azt mindenki tudja: gyóntat, betegeket látogat, gyakorolja a felebaráti szeretet parancsát, buzdítja hiveit, erősíti a hitben.

A mi azonban különös jelentőséget ad az ő marosvásárhelyi tartózkodásának, az a hitközségi gyűlésen történt.

A szt. Ferencrendi nővérek a hitközségtől semmi segítyt nem kapnak, a tandíj az egyedüli jövedelmük s a mult őszi a 18 lányka internatusi díjából befolyó esekély jövedelem.

A mult októberben vörheny miatt felszalták az intézetet is s így kizárólag a tandíjra voltak utalva, mely jóformán az intézeti tantermek és zárda fűtésére ha elég volt.

A rendi előjáróság már a nővérek visszahívásáról gondolkodott s ennek elejét venni volt hivatva a 13-án d. e. tartott hitközségi gyűlés.

Ő Meltósága elnöklete alatt szép és intelligens közönség gyűlt össze a város háza nagytermében. Az apát-plebános ismertette a helyzetet, s javasolta, hogy 12 tanítónővér részére évi 300—300 korona államsegélyt kérjenek; elfogadták.

Azután egy szomszéd telek és ház megvételét ajánlotta, mely aztán internatus s egy kisdédvő céljaira volna berendezhető, a megvételre azonban nincs pénze a hitközségnek, hanem van 20000 kor. alapítvány, mely két leányka ellátására szolgál, ezt be lehetne fektetni betáblázással, a többi fedezetet pedig, körülbelül 36000 kor.-t a rendi előjáróság adná. Ő Meltósága ezzel szemben hangsúlyozta azt, hogy Erdélyben a rend költségén amúgy is sok intézet épült, tovább is igénybe venni a rend anvagi áldozatát nem lehet, tehát gyűjtést kell rendezni, hogy ezáltal is kifejezze a hitközség bizalmát a nővérek iránt s elégtételt szolgáltatson az őket ért támadásért, ő maga megkezdí az aláírást s a jelzett célra 2000 K.-t ad. Lelkes eljenzes követte e nagylelkű kijelentést s Kapdebő közjegyző őszinte szavakkal mondott köszönetet a Püspök úr e nemes és nagylelkű adományáért. Majd Mikó Árpád ny. főispán szólott, és hangsúlyozta, hogy utánozva Ő Meltóságát, ki nem a szavak, hanem a tettek embere, ő is tettekkel akarja bizonyítani nagyra-becsülését a nővérek iránt s e célból 500 K.-t ajánl a maga részéről. Püspök úr e szíves adományt megköszönte s kifejezte azon reményét, hogy a hitközség tagjai magukéva teszik az ügyet és ha nagyösszeget nem is gyűjtenek, de gyűjten is adományozni fognak a jelzett célra.

Ezután Kapdebő kir. közjegyző terjesztette elő a hitközség azon kérését, hogy a r. kath. főgimnázium építésének rég vajdó ügyét dílóre vinni kegyeskedjék, mert mint monda, a mostani épület sötét, szűk, egészségtelen s a mellett felő, hogy egyszer kiomlik az utcára; a hitközség tehát, melynek tulajdona az épület, minden felölöséget elhárít magától az esetleges szerencsétlenség esetén.

Majd Mikó ny. főispán hangsúlyozta a mostani épület és elhelyezés közegészségi szempontból való rossz állapotát; elegendőnek tartaná, ha a Státus az államsegély felhasználásával egyelőre a gimn. épületét emeltetné fel.

Püspök úr válaszkép felolvasta a vall. és közokt. Miniszter úr leiratát, melyszerint a gimn. építési céljaira 240000 K.-nál többet nem adhat; majd biztosította a hitközséget, hogy 1905 szeptemberére a gimnázium új épületben lesz elhelyezve; rajta lesz, hogy szeminárium is építtessék, de ha ez nem lehet, a gimnázium mindenestre; addig is

megvizsgálhatja a mostani épületet s ha csakugyan veszélyes, bármint áldozat árán is már a jövő évre más épületben fog elhelyeztetni a tanuló ifjuság. — Lelkes eljenzés kísérte e kijelentést, hisz, annyi tört remény megújulását volt hivatva eszközölni e kijelentés! Meghatottan mondott köszönetet Ő Meltóságának az apátplebános a vásárhelyiek iránt tanúsított szeretetéért s a déli harangszóra a hitközség imádsággal adott halát Istennek a kegyelmi napokért.

D. u. 5-kor vécsernyét tartott Ő Meltósága, majd szólott szeretett hiveihez, erősítette azokat s felhívta imádkozóknak a bekeségért a nemzetek közt, a társadalomban, a vallásfelekezetek között, a családban, az egyesben; kiosztotta a pápai áldást s azután hogy mit tett ismét, mindenki tudja: a lelkek pástora gyóntatott. Másnap reggel Kolozsvárra ment, de útközben Földváron misézett s gondoskodott, hogy a hitközség minden tagja elvégezze husvéti gyónását.

Isten áldja és hozza vissza mihamarább Ő Meltóságát.

H I R E K.

— **Személyi hírek.** Püspök urunk Kolozsvárról székelyére érkezett. Majláth Széchenyi Mária Perbenicre. Zemplénvármegyébe. Hohenlohe Klodwig herceg és neje szül. Majláth Sarolta városunkból, hol több hetet töltöttek, Zsigmondházára utaztak.

— **A hercegprimás állapota.** Vaszary Kólos herceg primás állapotában a mint Esztergomból értesülünk, állandó tartós javulás állott be olyannyira, hogy az agr. egyházfejedelem már elhagyta ágyát és órahosszánként kün sétált a kertben. A verőfényes tavaszi napfény egész jó hatással van a hosszas betegségtől elesigázott testre és ha az idő így megmarad, a legjobbat reméljük és nem felteünk semmi visszaeséstől.

— **Egyháztanács.** A gyulafehérvári róm. kath. hitközség egyháztanácsa és iskolaszéke március hó 20-án, vasárnap d. e. 10^{1/2} óra-
kor a város háza tanástermében gyűlést tart, melynek tárgysorozata: 1. A jegyzőkönyv föl-
olvasása és hitelesítése, 2. Az egyházközségi
alapszabálytervezet tárgyalása, 3. A „temetőalap”
1903. évi számadása, 4. A hitközségi közgyűlés
idejének és tárgyainak megállapítása, 5. Az egy-
házközségi tagok összeírásának végrehajtása, 6.
Jelentések az iskolafelügyelőségről, 7. Indítványok.

— **A gyulafehérvári Kath. Kör** tagjait az apáca-zárda templomában március 20-ikától (vasárnaptól) kezdve 25-ikéig (péntekig) esténkit 8 óra-
kor a pater Antal budapesti Kármelita
szerzetesrendi hitszónoktól tartandó konferen-
cia-beszédekre, tisztelettel meghívja az elnökség.

— **Márc. 15 után.** Száll a hír mindenfelől, hogy az Új Magyarország születése napján ünnepet iltek itt is, ott is. A hírek az ünneplő közönség lelkesedéséről beszélnek, de hallgatásukkal szólnak arról is, hogy a hivatalok nagy-
részt távollétükkel tüntettek a nemzeti ünnepen
való részvételtől. Hát így vagyunk mi ezen a
szabad és független (?) Magyarországon. Szent
István napján, mely pedig törvényileg szen-
tesített nemzeti ünnep volna, tüntetnek a zsidók
és protestánsok, márc. 15-én, melynek megün-
neplése a szívekbe kellene, hogy írva legyen,
tüntet a hivatalos Magyarország. Vajjon lesz-e

ünnepe valaha e hazának, melyen mindenki
vallásra, nemzeti ségre és hivatalos állásra való
tekintet nélkül részt veszen esuán azért,
mert ennek a sok vérrel megszentelt föld-
nek szabad és független polgára? A kérdésre
a mutatkozó jelekből kiindulva dodonai tehetség
nélkül is könnyű volna jóslatot mondani, de miért
igyük post festa is az ürmö keserű levét.
Bizzunk abban, hogy addig, amíg lesznek, akik
szívéik belsejében is tudnak ünnepet ülni — ta-
lán mégsem kell nagyon félnünk. A hazaszer-
tetnek örökön égő veszta-tüze így biztosítva
van, mely a kellő időben lángot gyűjthat az el-
hűdeglült tüzhelyeken, közömbös lelkekben is. Az
emlék nem pusztul el, el tovább az étellel!

— **Konferencia beszédek.** Katholikus fer-
fiak- és a Legényegylet tagjai számára az idén
is szent beszédek lesznek vasárnap, folyó hó
20-tól kezdődőleg három napon át az irlgalmas
nővérek zárdatemplomában. A beszédeket, mel-
lyek minden este 8 óra-
kor kezdődnek, P. Antal
kármelita atya fogja tartani.

— **Estély Szécsen vatikáni nagykövetség-
nél.** Rómából írják: Szécsen gróf nagyköve-
tünk és neje március 13-án a Palazo Venezia
fényesen kivilágított termében nagy fogadó es-
télyt adtak. A vendégek között volt a szász-
weimari hercegnő, Merry del Val bíboros állam-
titkár több bíborossal, a francia és portugál nagy-
követek, a porosz követ, a szentszék több dip-
lomatája, a római nemesség számos tagja, a
trienli herceg-érsek, sok püspök, számos főpap
és a pápai udvar igen sok meltósága.

— **Jutalomdíj.** Gyulafehérvár város kép-
viselő-testülete március hó 2-án tartott köz-
gyűlésében Novák Ferenc kir. tanácsos polgár-
mester előterjesztésére Kopatz Gergely székes-
egyházi káplánt a Kath. Tanonc-Otthon szak-
szerű vallásos és hazafias szellemben való veze-
téseért évi 120 korona jutalomdíjban részesít-
tette.

— **Halálozás.** Jánky Kálmán, Verespa-
tak nagyközség előjárója, a római kath.
egyház gondnoka, az Abrudbánya-Verespa-
takai nehezek pénzalap választmányi tagja és
jegyzője életének 46-ik évében a betegeszent-
ségének ájtatos felvétele után, folyó évi márc-
zius 11-én az Urban esendesen elszenderült.
Két heti rövid szenvedés után váratlanul jött a
nagy csapás, mely megfosztotta a jó apától szer-
ető gyermekeit — a községet egy buzgó lelki-
ismeres tisztviselőjétől és az ottani társadalmat
egy önzetlen, kedvelt és tevékeny tagjától. Hült
tetemét március 13-án d. u. 2 óra-
kor helyez-
ték örök nyugalomra. R. i. p!

— **Negyedik népszerű előadás.** Március
13-án, a kath. Legényegylet rendezte negyedik
népszerű előadáson ismét igen sok érdeklődő gyűlt
össze az Európa dísztermében; nagyon sokan pe-
dig be sem juthattak. Az érdeklődés fokozato-
san nő ez előadások iránt s ez természetes is,
mert a nagy közönség meggyőződhetett arról,
hogy vasárnap délutánját célszerűbb és hasz-
nosabb szórakozásra nem fordíthatja. Tapasz-
talhatta pedig ezúttal is, hogy a figyelmes ren-
dezőség a hasznosat a kellemessel mily ügye-
sen és mily körültekintéssel tudja egyesíteni.
Igen sikerültnek mondhatjuk Costea Octávián
VIII. o. t. szavallását, ki Poe Edgar Holló e.
költeményét adta elő. Majd Balló Lázár kir.
törvsv. bíró tartotta meg előadását az ipartör-
vényről. Az ember száraz paragrafusokat, hideg
jogi tanácsokat, kioktatást várt s kellemesen
csalódott, mert Balló bíró a törvény ridég
paragrafusait oly változatosá tudta tenni helyes,
odailló beszövéseivel, kitéréseivel, hogy a kö-
zönség mindvégig nagyfokú érdeklődéssel hall-

gatta öt és hatalmas tapssal jutalmazta meg a tartalmas előadást. Gyarapította a jó kedvet és hangulatot a Müller Teresi és Annuska és Szilágyi Józsefből álló műkedvelő színész triász szereplése „A mama” c. humoros műben. Az ügyes, kedves előadás a közönség igen jól mulatott. Müller Teresike meg Szilágyi József is helyes átértéssel és ügyesen oldották meg feladatukat. A közönség igen jól mulatott a furlangos mamán és a megfogott gavallér vergődésén, de felő, hogy okult is a példán. Tény az, hogy a közönség jól mulatott, kellemesen és hasznosan elszórakozott ezen az előadáson és nagyon várja a többiekét is.

— **A néptanító és az új választási törvény.** A Hivatalos Közlöny legközelebbi száma szerint a felekezeti, községi és állami iskolákban április hó folyamán 3—3 napi szünet adható, ha az új választási törvény előmunkálataihoz való számláló lapok összegyűjtésével és a lapok adatainak ellenőrzésével ezen iskolák tanítói bíznak meg. — kik a statisztikai törvény ide vágó rendelkezései alapján megfelelő díj fizetés ellenében tartoznak ezen tisztét elvállalni.

— **A kath. Magyarország legnépsebb tíz embere.** A Budapesti megjelenő „Néppárt” című újság hetekkel ezelőtt pályázatot írt ki, hogy olvasói tudassák vele, kiket szeretnek a legjobban. A pályázatnak meglett a kívánt eredménye, mert több mint 3000 level érkezett a szerkesztőbe összesen 5120 aláírással. — Ezen aláírásban a szavazatok a következő arányban oszlanak meg: 1. Rakovszki István képviselő, a „Néppárt” főszerkesztője 4952, 2. Zichy Nándor gróf, főrendiházi tag 4336, 3. Molnár János kanonok képviselő 3497, 4. Zboray Miklós képviselő 2935, 5. Kaas Ivor képviselő 2891, 6. Próbászka Ottokár teológiai tanár 2775, 7. Ugron Gábor képviselő 2614, 8. Zichy Aladár gróf, a néppárt elnöke 2483, 9. Majláth Gusztáv gróf erdélyi püspök urunk 2436, 10. Apponyi Albert gróf képviselő 2385 szavazatot kaptak.

— **Lelki gyakorlatok.** A gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumi ifjúság lelki gyakorlatait márc. 21—25-ig a következő sorrendben lesznek. Márc. 21-én: d. u. 5 órákor Veni Sancte, bevezető beszéd, litánia. Márc. 22., 23-án: d. e. 8 órákor: Szentmise, első szentbeszéd, d. e. 10^{1/2} órákor: második szentbeszéd, d. u. 3 órákor a keresztútja, d. u. 4 órákor harmadik szentbeszéd, litánia. Márc. 24-én: D. e. 8 órákor: szentmise, első szentbeszéd, d. e. 10 órákor: második szentbeszéd, mely után felszede szerint akár a kápolnában, akár az egyes osztályokban előkészület a szent gyónásra. D. u. 2^{1/2} órákor: harmadik szent beszéd, gyónás a tantermekben. D. u. 6 órákor: olvasó. Márc. 25-én: D. e. 6^{3/4} órákor: befejező beszéd, szentmise és áldozás a székesegyházban. A beszédek a tornateremben, a szentmise és ájtatosságok a kápolnában lesznek. A szabadidőket az udvaron sétálással, vagy az osztályban elmélkedéssel kell eltölteni. A lelki gyakorlatok idején kerülni kell mindenféle társas összejövetelt, főlegesen beszélgetést. Imádkozzuk el többször az olvasót, fordítsunk minél több időt lelkiismeretünk megvizsgálására. Elmélkedjünk a beszédek tartalmán s az így támadt jó gondolatokat, elhatározásokat jegyezzük fel szorgalmasan éle szabály gyanánt. Az igazgatóság.

— **Tanonez-Otthonok köréből.** A gyulafehérvári „Kath. Tanonez-Otthon” inasai szombaton d. u. 5 órákor és vasárnap reggel végzik husvél szent gyónásaikat és szent áldozásukat.

— **Az 5. és 6-ik népszerű előadást** a gyulafehérvári Kath. Legényegylet a közeledő szent ünnepre való tekintettel husvél után rendezti.

— **A gyulafehérvári Rákóczy-ünnep epilogusai.** Lapunk múlt számában megemlékeztünk városunknak febr. 27-én tartott Rákóczy ünnepéről. Megemlégettünk azt is, hogy a fényesen sikerült ünnepnek anyzika is volt. Ezt az árnyékot csak röviden, annyiban jeleztük, hogy a közvesztorára összegyűlt polgári társaságot ünnepi hangulatában megzavarták katonai részről német énekkel és fűtűrészéssel. Ezt a dolgot annak idejében megírta a Magyarország. Erre azonban a bécsi Reichswehr márc. 5. számában egy olyan közlemény jelent meg, amely az egész konfliktust a polgári társaság rovására írta. Ugyanek az Magyarország előbbi közleményét márc. 9. számában úgy módosította, mintha tényleg a polgári társaság és pedig első sorban a hölgyek adtak volna alkalmat arra, hogy az ünnepi hangulat sajnálatosan megzavartassék. Mindezekre vonatkozólag hírlapi kötelességünkől kifolyólag s az ott volt polgári társaság reputációja érdekében ki kell jelentenünk, hogy úgy a Reichswehr, valamint a Magyarország legutolsó közleménye e tekintetben téves információkon alapul és ezáltal csak jelezni akarjuk, hogy a polgári társaságnak tizenöt tagjától aláírt nyilatkozat küldetett a Reichswehr-nek, melyben az eset lefolyása a valóságnak megfelelően van előadva. Félreértés mindkét részről volt, az bizonyos, de hogy a polgári társaság magatartása semmi tekintetben sem volt se bántó, se kihívó, hanem nagyon türelmes, az is bizonyos. Kiváncsiak vagyunk tehát, hogy említtet újság követi-e az audiatúr et altera pars elvett s közli-e a tény hiteles leírását? Ezt bevárjuk, addig nincs mit szólnunk a dologhoz.

— **Magyar Nők Közművelődési Köre** címen új és nemes célokat szolgáló egyesület alakult a fővárosban. Azt akarja az egyesület, hogy segítse, gyámolítsa a szellemi munka napszámait közül a nőket akkor, amikor kihullt kezükből a munkaadó toll és esetet, a melyekkel előbb lelkük kínese aranybányáját a nagy közönség javára teljesen kiemerítették. Most a fővárosban alakult egyesület lelkes felhívásban fordult támogatásért a vidék művelt nőihez. „A mi hit és szeretet bennünk van — mondják — ahhoz elkérjük a ti lelketekből is a hitet és szeretetet s ha meghaljátok a mi szavunkat, a melylyel eljöttünk kopogtatni szívetek ajtajához: templom lesz abból az épületből.” Országos alapot akarnak teremteni, melyből enyhíteni akarják egyeseknek azon nyomorát, melyet csak a szemek beszélnek ki, de elhallgatnak az ajkak, mert alamizsnát elfogadni röstelnek. A szegénységnek mindenestre ez a legszánalomra méltóbb formája. Minden lelkes magyar nő évi csekély 6 koronával lehet az egyesület tagjává s így segíteni foghat a szellemi munkával foglalkozott nők könyvének letörésében. Az egyesület ezért a csekély évi díjért kedvezményeket is nyújt. Ebből a célból szövetségre is lépett az Országos Irodalmi Szövetséggel, s ennek évi kiadványait küldi meg tagjainak. Ily módon már az első évben Jókai Mór, Bárony István, Endrödi Sándor, Rákosi Viktor és Ambrus Zoltán egy-egy kötetet nyújtja tagjainak. Az egyesületnek illetőleg körnek minden művelt magyar nő rendes tagja lehet az említett évi díjért, s ha egy ugyanazon városban v. községben legalább 20 női tag van, ezek fiók-körre alakulhatnak, s egy tagjukat a központi választmányba kiküldhetik. Tagsági díjak a kör pénztárosának dr. Farkas Gyulánának címére (VI. Gyár-u. 48. sz.) küldendők. Megemlíttük még, hogy a nemes feladatot maga elé tűzött kör elnöke: B. Dániel Ernőné, tb. elnökei:

gr. Apponyi Albertné, Beniczky Bajza Lenke, Gyarmathy Zsigáné, Rákosi Jenőné, Telegi Sándorné. (Szikra).

— **Szekelyvasut Mádéfalvától Szászrégenig.** A „Csiki Lapok” előkelő helyről vett értesülése szerint az állami beruházási törvényjavaslatban a szekely körvasut egész vonalra kiterjedő költsége is fel van véve és így biztosnak hiszi, hogy mihielyt a beruházási törvényjavaslat szentesítést nyert, a vasut kiépítése azonnal foganatositva lesz. Hanem addig, míg a szekelyföldnek ezen vasutvonala készen lesz, azt hiszik úgy kiesit még várunk kell!

— **A kínai kath. missziók** állásáról a Propaganda következő jelentést adta ki: A missziókat ezen rengeteg birodalomban 10 szerzetes kongregáció végzi: a lazaristák, Jézustársaságiak, dominikanusok, szent Ferenc-rendiek, augusztiinusok, a párisi, milánói, római, a Belgiumban levő sehenti és a németországi steyli misszió rendházak. Kínában most 1141 európai és 481 kínai áldozópap működik az Ur tanainak hirdetésében. Van 38 apostoli vikáriátus és 2 apostoli prefekura.

— **Nyelvek zenéje.** Kevés kivétellel könnyű dolog megtudni valakinek a nemzetiségét, amit olyan nyelven kezd beszélni, amely nem anyanyelve neki. Bizonyos betűnek és hangoknak a kiejtése elárulja benne az idegent. Am egy dologra nem nagyon ügyeltek mindeztideig: a különös zenére, amely minden nyelvnek a sajátossága. Alexander Melville Bell felolvasást tartott erről az „Association du Langage Moderne”-ben és bizonyos hangmódokat és zenéi sajátosságokat állapított meg, amelyek egyik nyelvet a másiktól megkülönböztetik. A nyelvek ezt a zenéjét mindenki a természeti törvény biztosságával viszi át az anyanyelvéből az idegen nyelvbe, hogyha ezt is teljesen bírja és ezáltal nyomban elárulja az ehhez értőnek a nemzetiségét. Egy és ugyanazon nyelvben ily módon ismerhetők fel a tájszólások is.

— **Nyilvános köszönet.** Szívöböl fakadó hálás köszönetet mondok a nyilvánosság terén is Lázár Mór kúdsziri lelkész úrnak azon szíves jóságáért, hogy a Közművelődés múlt heti számában közzétett kérelmemre újon bekötött misekönyvemhez a hiányzó „Commune Sanctorum”-ot plebániám részére szép, tiszta, használható állapotban volt szíves megküldeni. A jó Isten fizesse meg és áldja meg kiváló figyelméért!! Borlánd, 1904. március hó 18-án, Butyka Sándor plebános.

— **Értesítés.** Főt. paptársaim szíves tudomására hozom, hogy intenciókkal böven rendelkezem; szíveskedjenek egy levelezőlapon jelezni menyit küldjek. S o o t h y.

— **Pál Mihály** elhalt papnövendék sírmlékére újabban a következő adományok folytak be: Hobod Árpád 2 kor. Barthos Mihály 2 kor. és Márton András 2 kor.

— **Római és palesztinai zarándoklatok.** Április havában több zarándoklatot rendeznek Magyarországból, a melyeknek nagy része Rómába, egy pedig a Szentföldre indul. Április 5-én indul Rómába a „Jubileumi zarándoklat” Szent Gergely pápa 13 százados évfordulója alkalmából, a mikor nagy egyházi ünnepségek lesznek az örök városban. E zarándoklat lelkivezetője Dr. Bunda János, az O. M. Cecilia egyesület igazgatója. Április 12-én, Dessewffy püspök vezetése alatt indul Budapestről különvonalattal, mindvégig szárazföldön, a csanádme gyei zarándoklat, amely a magyarok üdvözletét viszi X. Pius pápához. E zarándoklatot, melynek lelkiügyeit dr. Kiss János egyetemi tanár és Wittenberger Antal apát-kanonok inté-

zik, nagy megtiszteltetések várják a vatikanban. Ugyanezen zárandoklathoz csatlakozik Rómában az a zárandoktársaság is, a melyet Grosz Ferenc gánti plebánus, mint a nála jelentkezők vezére Ancona felé, a tengeri úton visz Rómába. Ugyancsak Desseswilly püspök zárandoklatának létszámát teszi impozánsabbá Kempaneek József nagysztricei esperes plebánus és Viszola János Károly felsőszemerédi plebánus április 12-én induló zárandoklata.

A magyar zárandoklatok között ritkaságának fogva kiváló érdeklődésre számíthat dr. Wolafka Nándor debreceni v. püspök palesztinai zárandoklata, a mely április 29-én indul Budapestről Konstantinápolyon át Jeruzsálembe, a zárandoklat befejeztével pedig a külön jelentkezőkkel Egyiptomba.

A római zárandoklatokra vonatkozó tudnivalókat már mult számunkban közöltük. Ezuttal a Wolafka dr. v. püspök palesztinai zárandoklatára tájékoztatjuk olvasóinkat. Kétféle csoport lesz a visszatérés útiránya szerint. A menet iránya: Budapest—Bukarest—Constans—Konstantinápoly—Szmirna—Beyruth—Jaffa—Jeruzsálem. Visszatérés I. csoport: Jeruzsálem—Jaffa—Konstantinápoly—Bukarest—Budapest. Árak: I. oszt. 920 K. II. oszt. 720 K. III. oszt. 270 K. II. csoport: Jeruzsálem—Jaffa—Alexandria—Messina—Nápoly—Róma—Fiume—Budapest. Árak: I. oszt. 1100. — II. o. 820. — III. o. 340 K. Az utazásban résztvehetnek olyanok is, a kik csak Konstantinápolyig utaznak és ott 5 napig tartózkodnak. Résztvételi díj: I. o. 375 K. II. o. 275 K., amely összegben az oda- és visszatérés díja, valamint a konstantinápolyi 5 napi tartózkodás összes költségei befoglaltatnak.

Mindezen zárandoklatok útiterve díjtalanul kapható a Központi menetjegyirodában, Budapesten, (Vigadóter I. szám alatt).

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *A márciusi Zászlónk.* Ebben a számban gratulál a Zászlónk illusztris munkatársának dr. Prohászka Ottokárnak egyetemi tanárára történt kinevezetéséhez s a többi között ezeket írja: „Ebben a nagy, szép és kedves koncertben (az ország általános öröme érti) mi visszük a primet (t. i. a Zászlónk ifjúsága). Leéneklünk neki annyi boldogságot, a mennyit csak nagy szíve megbír. Aztán neki eresztjük lelkünket a diadalmas örömeinek. Tapcsolunk, táncolunk. Tiszteletére bukfenceket és cigánykeréket hányunk. Hiszen Dávid király is ezt tette, mikor nagy vigasság töltötte el lelkét. Aztán mi mást még alig is tehetünk.” Ezt a pár sort pedig azért kapcsoljuk ide bevezetésnek, mert úgy látszik nemesek e gratuláló cikkek, hanem az egész Zászlónk boldogságot akar leénekelni diadalmas örömeiben mindenkire és minden lelkét táncra, tapsra, bukfencekre és cigánykerékre szeretne pördíteni. Ez az egész szám alap gondolata. Hogyan ne? — gondolja magában. — Hát mikor szöjkék föl szívünk igaz öröme, ha nem most? Itt a husvét, itt a tavasz, itt a híres márciusi Idus. Csupa föltámadás, csupa rügyfakadás, csupa új friss ihletes életáram a természeti, a természetfölötti és nemzeti életben. Hajrá! Föl minden! a mi élni akar! Mintha ezek a hangok rezegnének ki mindjárt annak az alleluja szép ifjúnak harsonájáról is, ki a címlapon a fecskével versenyt zengi a föltámadás himnuszát. Odébb beljebb

se gyöngülnek a kisebb nagyobb cikkek és képek változatos sűrűségben a serkentő harsona hangok, bár esatákról — újakról és régiekről — (oroszb-japán háborúról, 48-diki esatatérről) ágyukról, ostromokról, tengeri ütközetekről van bízott szó elég. No meg a nagy, harcos ember — Prohászka O. — szép képe is fölbukkan a békes olvasó előtt. De ne tessék megijedni. Senkit agyon nem lö a Zászlónk, mert a mennyire óhajtja ő maga örömet élvezni, oly kevéssé kívánja a másét zavarni. Bátran bebocsájtják a legföltettebb családi szentélybe. Tessék elhinni oda is beviszi örömeit. Mindössze két (2) koronába kerül az egész évi előfizetése, melyért azonnal beállítja az összes eddig megszületett számokat a Zászlónk kiadóhivatala (Budapest VII. Damjanich u. 50.)

Néhány őszinte szó magunkról.

(Vége.)

De mit várhat a tanítósg a mai társadalomtól, annak beteges elveitől? Elmondok egy pár megtörtént esetet, noha ezzel általánosítani nem szándékom. Egy vidéki városkában a „vörös-kereszt” javára bált rendeznek. A meghívott még ismeretlen új tanító is megjelen, mert hát a cél jótékony. Kifogástalan modor, megnyerő külső, előnyös benyomást gyakorol a szemlélődő vendégseregbe. S mi történik? A legközelebbi lejtes után egy jobbmodú iparos feltett eladóját visszavezeti a mama-gardedámhoz s bemutatja magát, hogy N. N. tanító. Illedelmes meghajtás után tett fordululásban hallja, hogy csak egy tanítónak címezik s a mama védő karokkal vonja maga mellé a nagysámot, nehogy még egyszer a csak egy tanító közeledni merjen feléje. Azt mondhatják erre: hát ez a nagyravágás felszagségeről tesz bizonyosságot. Menjünk egy kissé tovább.

Tanulmány-kiindulást tesz a tanító távoli vidékre. A messze idegenben egy rég nem látott jó barát iskolatársát fedezi fel a járás főszolgabírójában. Szíves svóráltás után állja a barát-ságot a két iskolatárs és ebédre vendégül hivatik a tanító. De mert az nap több előkelő vendég számára is terítve van az asztal, azon bizalmas kérés hallja a tanító, hogy engedje meg őt valamely meghye hivatalnokának bemutatni. Egy szívdobbanás arcába kergeti vért az önzéretes tanítónak s jó barátját, mielőtt a vendégek láthattak volna, ott hagyta, mint Szent Pál az oláhokat.

Vagy egy más példa. Két órára eső filiába együtt megy a tanító papjával szent miseszolgálatra. Mise végeztével a filiális hét szilvafás arisztokratája mint kegyúr szíves jóindulattal vezeti a lelkipásztorú tapétás ebédőjébe, míg ugyanakkor a tanító önmegadással húz ik félre vagy magával hozott száraz ebédjét a eselédlak előtt megálló kocsi saroglyájában elkölteni vagy az egyedüli csapszék hosszú tölgyfa asztalán az esetleg kőborgásában beverődő vándorcigány-csapat társaságában eszi meg a zsidó kocsmáros által feltálat nagyszerű ebédet. Valljon a nemes gögje vagy az egyház szolgájának figyelmetlensége követte-e el a tanító megaláztatására a nagyobb sérelmet? Amint előre bocsátam, e leirt esetekben nem volt szándékom sem általánosítani, sem egyesek önézetét sérteni, egyedül mint megtörténteket adtam elő, annak feltűntetésére, hogy a társadalom minden rétegében akadnak még ma is egyesek, kik a tanítóban a „Falu rossza” Könyvját keresik, kiket mint valami helótákat csak a megvetés, kicsiny-

lés, lenézés övezhet. Vajha belátnák az ily szűk látókörü színvakok, hogy ők maguk is egykor valamelyik tanító fáradságos munkája útján nyertek azon világító fényt, melyen életpályájuk biztos rébte jutott! S mégis esodálodni, hogy e társadalom ellenmondásként súlyt fektet ezen annyira lekiesinyelt tanítósgra, mert jöjjön a haza látóhatárára bármerről vészfelleg, akkor segítségül hívja, sőt követeli a tanítósg erős táborát. Szociális bajok, kivándorlás, magyarosítás, népmentés, közérkölesítés, hazaszeretet, humánizmus, közigazdaság, háziipar, egészségügy s más száz és százféle honmentő mozgalmak közé a tanítósgot, mint tettekkel tényezőt várja, rendeli befolyjni. Óh! de az ő bajai, ügyei már közérköleltségre méltókká nem emeltetnek! Azonban be kell ismernünk, hogy találkoznak egyesek ma is úgy alant, mint fent és közepben, kik a tanító ügyei iránt az őket megillető reverenciával viseltetnek, ámde ezek inkább mint kellemes és meglepő kivételek fordulnak elő s kiknek a hálás elismerés koszoruját a tanítósg mindig kész örömmel fonja meg.

Az eddigiek kapcsán eljutottam a harmadik faktorhoz, melytől a tanítósg joggal várhat, remélhet, követelhet támogatást úgy anyagi, mint erkölcsi sulyának emelésében, s ez a törvényhozás. Nem régen felrevonult s igazán örökmenlekű kultuszminiszterünk alatt a tanítósg reményvirágai biztatván kezdetek fakadozni, ámde alapszámban csak a disz, a fény lett kiválóan keltetve, midőn a munkakör kiszélesítése a szellemi nivó emelése, a nemzeti irány kidomborítása, s más a nevelés fontosságát célzó törekvések áldásos hatásában a tanító működésére felemelő tudatot ársztóan hozattak létre, azonban a tanítósg ennél előbb várta volna, s alapnak biztosabb is lett volna fizetés és nyugdíj ügyének revideálása, hisz ez utóbbira 1901-re már előbbi törvénnyel kötelezve is volt, és szolgálati szabályzatának összhangzatos egybeállítása. De mert ezeket megelőzte amaz, ma ott állunk a felmunkánál, ami pedig kevéssel több a semmi munkánál s ha a jelen politikai pillanat zavaros légkörének tisztultával fény sugar nem lövel ránk s biztató reményeink valová nem formálódnak úgy egy jövendő beke nyugalmas aerája bizonyára még legalább egy évtizedig bennhagyja a tanítósgot a 35 éves mult szégyenletes bizonytalanságban. Hogy ez mit jelent, legjobban tudjuk s érezzük mi, felekezeti tanítók, kik az állami tanítók, postások, fináncok és sok más alkalmazottak sorfalának árnyékában sanylódnunk. Sőt közoktatási törvényeink jövöltából tanító és tanító sem egyet jelentenek már! Én különösen is ennek tulajdonítom bármily irányú mozgalmaink sikertelenségét. 11 oldalról hangzik a panasz, a segítség vészkiáltása, de az összhang, a meghallgatás annál kétsége-sebb, míg ha a 28 ezer ajk egyszóra nyílnának fel, akkor nem volna, ki meg ne érthetné azt. Nem láttuk-e a közelmúltban, hogy a tordai szó — hiszen a tordaiak kiváltságosak — miként vált a trónig felható szózáttá s kényszerítette a törvényhozás letargiáját az állami tisztviselők javára eredményes munkához. Mondjam-e mind-ezekre, hogy miben látom én a tanítósg örökös panaszának alapkövét lerakva? Ne értessem felre . . . nem akarok rendfelforgató és kulturpolitikai kolompus lenni ezen felolvasás keretében, de úgy-e szépen hangzik, midőn minden tanító, ismétlem minden tanító egyenlő előtanulmány, egyenlő szakiskola, egyenlő képesítés, tanterv, köteletség, sőt ez részünkről többszörözve s a törvénynek munkakörére vonatkozó szakaszainak egyenlő felelőség terhe alatti betartására egyenlően köteleztetik, de ugyanakkor más

fizetés, más nyugdíj, más felügyelet, más ellenőrzés, más felülbírlás és a törvény nyújtotta előnyöknek különböző élvezete alatt állva, hivatalának, állásának mozzanataiban a vele egyenlő fáradozó tanító-társától oly válaszfalak különítik el, hogy azt a legtestvérebb együttérzés sem képes olykor ledönteni. Nem új dolgok ezek, s így nem kétem, hogy ennek felszínre hozatala bármely oldalon konsternációt kelthetne, de én — mert küzdelmünk sikertelenségét ide hiszem beültetve lenni, szükségesnek véltem vele foglalkozni. Néma gyermeknek anyja sem érti szavát!

Mit tapasztaltunk a közelmúltban?! A 28 ezerből 4 ezer, mint édes gyermek az édes haza emlőjéhez emeltetett, de ugyanakkor a 24 ezer mostohaként a legkétesebb bizonytalanságba dobatott. Tehát nemcsak a tömeg, nemcsak a társadalom, de a törvényhozás is mostoha a nemzet szerény napszámásaihoz és segíti elő az elégedetlenséget. Építheti, építse is ugyan minden eddig létezett iskolafentartó a kultura templomát, mint eddig, de legyen annak szolgálja, annak papja a tanító egyforma a jogokban, ha egyforma a kötelességekben. S ha igaz — pedig az — hogy az iskola az egyház leánya, úgy méltán várhatja e leány, hogy meleg szeretettel vonja keblére s bajait édes anyai érzéssel mérlegelje. Hogy ezt tegye, már azon összekapcsolat munkakör sikerének biztosíthatásában is eléggé indokolva van, mellyel az egyház a vallásérköles iskolák közremunkálásával saját erejét, tekintélyét, híveinek javát s jövő boldogságát megszerezni, megállapítani törekszik. Minél fogva e kettőnek egymással karöltve, összekapcsolat, egymást védve, támogatva kell működnie; egymástól nem eltávolodni, hanem köztük inkább közelebbi, bizalmasabb viszonyt kell teremteni és ennek megszilárdítására minden lehetőséget elkövetni. Az egyház ragaszkodjék iskolához, vezesse, irányítsa, lelket öntse abba, rendelkezék fölötté minden tekintetben, ünde lelkiismerettel is hordja szívén az iskolának minden ügyét s legyen valóságos édes anyja annak. Midőn látja munkásainak baját, midőn a mellőzetés, méltánytalanság út sajtó sebet rajtok, akkor nyújtsa segéd kezét s emelje fel őket oda, hol a hasonló munkások saját érdemeiken kívül, menten a benítő bajoktól haladhatnak a biztosított úton. Terjedjen ki gyámolító munkája úgy az iskolának szellemi, mint anyagi emelésére, fordítsa tekintetét a tanító pozíciójának minden oldalú támogatására, tegye anyagi tekintetben is hasonlóvá a vele egy téren dolgozó társaival s így a viszony a jog gyakorlatában egyenlőségessé a kötelesség hordozásával. Nem terjeszkedem ki részletesen ezekre, hisz ez egy külön órai időt igényelne, úgy is tudjuk, érezzük édes mindnyájan, csupán mint egyetlen kivézető Ariadne fonalat kelle felemlítenem, mely biztalanán, megerősítően s egyúttal megnyugtatóbbá lenné helyzetünket.

E felfogás által irányítva, egységesíteni a tanúgy munkásait az eddigi sérelmek elosztásával nem lenne elérhetetlen ideál; ennek szelgme által vezéreltetve a kínai fal nem merezne a tanúgy munkásai között, s ily áldozatból a hon oltára a népevelők falankzában oly fálbort találha, mely második évezredre a nyers erő és kudarhatalom helyett a szellemi előhaladás és erkölcsös alapon virázgó tökéletesedés erős várát emelné. Ily módon válna az össztaláltság édes álma üdítő valóra, de ily módon is lehetne csak elvárni a tanítóágtól azt az eszményi rátermettséget, melyet pályájához fűzni s melyet itt-ott ma is kikövetelni sikertelenül próbálna. Természetes, hogy ez magával hozná

a közoktatás alaptörvényeinek lényeges átváltoztatását, a mi az ingyenes népoktatásra, igazgatásra, tanítói fizetésre, nyugdíjra, szolgálati szabályzatra stb.-re vonatkozólag elkerülhetetlenek lennének. Akkor megszűnne a 600 koronás szegényletes minimum, a 40 éves szolgálati végzettség, az iskolaszéki avított intézmény, az iskolakötelezettség alúli kibujás, az iskolák s iskolások hiányos felszerelése, a minduntalan folyó tanítóvándorlás, a tanítói választásoknál folyó sajnálatos visszaélések stb. mizeriák, melyek mind megannyi kerékkötőt az iskolai munka sikerének s a tanítói tekintély meghonosulásának. Akkor s ezeknek megszűnté után legalább évtizedek múltán becsült, tisztelt s keresett lenne a tanítói állás; akkor bizonyára nem bért kapna fizetésül, s nem ocsut, táplálékul; akkor nem mondaná uram bátyám, hogy nem lesz pap az én fiamból, minek annak ezt meg azt tanulni, beszerezni; akkor nem hallaná a nép szájából, hogysem az én fiamból egy éhözött tanító legyen, inkább kitekerem a nyakát és a többi. Akkor nem kellene tekintélyhiányról óbergatni Dévénytől Orsovaig, s fizetés behajtást kunyorálni jegyzőtől miniszterig stb. De minek is folytassam, hisz eléggé tudja, a ki látni akarja. . .

E! félre tehát ez árnyékkal! Igen! nekünk nem lehet, nem szabad az eszményi magaslatról lenézni, mert akkor szédület fog el, oly örvény tátong felénk! Oh! mert ott látják a bajt, a nyomort, megaláztatást, szegénységet. Félre tehát s hagyjuk ezeket profán pusztáján az élet sivatagának s hunyjuk le szemünket a külvilágnak, a reális életnek s lássunk egyedül a szent cél felé, melyre küldetésünk útlevelé szól. Egyedül ott felejtjük el, ott rakjuk le szívünk sérelmeit, midőn ott az oltárnál úgy érezzük magunkat, hogy életeél egyedül a mások lelki boldogításá, szellemi erejének fejlesztése, érzéseinek művelése, emberré formálása a maguk életerejének felemésztésével, micink nélkülözésével, vágyaink elhallgatásával, örökösünk nyomorával jutalmazva. . . E mámorból ne engedjük magunkat valóra ébredni, hogy e pillanatban munkánk eredménye veszélyezze a esüggedés vegeyen erőt rajtunk. Igen! állj sort, bámi sors érjen s várjad a jobb kor virradatját, mely egykor talán részedre is fennfel fog virulni s e remennyel szívvedben küzdve-küzdj és bizva-bizzál!

Gáll Ambrus.

TARTÓS SZÁGTALAN

Csakis
Christoph-féle
lakot kérjünk!

A VALÓDI

Christoph-Lak

A LEGJÓBB MAZALÓ ANYAG A PADLÓKRA

AZONNAL SZARAD

A szoba
azonnal
használható

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékeknek és az olajlaknak sajátja — elkerültetik. E mellett használatra olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolás. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt, sárgásbarnát és mahagonbarnát, mely akáresak az olajfesték födi be a pallót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolás, stb. van azután:

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennélfogva nem fődí el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyzetméter (2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9 1/2 marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Mjnta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódi szobapalló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója.

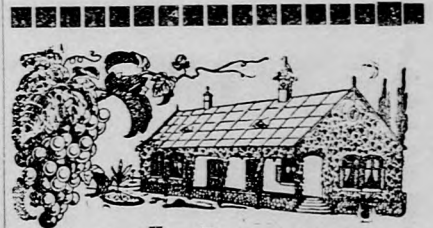
== FŐRAKTÁR: ==

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésben GYULAFEHÉRVÁRT.

Eladó orgona.

A szentferenciek szárhegyi zárdatemplomában egy törött oktáv beosztású nyolc változattal bíró orgona előjatszós asztallal érdekeltnek jutányos árban eladó. Ára 600 korona. Szállítás és felállítás megvevőt terheli. Egy kis takarítás illetőleg hangolás után, melyet a felállításnál úgy is alkalmazni kell, teljesen használható mű lesz kisebb templomban. Bővebb felvilágosítással szolgál a zárdafőnökség.

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár kuszó természetű) meri nagyobb része ha még is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. — hol hagsnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitünőbb muskatály és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legesekélyebb gondozással felnevelhető nem volna, ezen kívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekebb díszre, anélkül, hogy legkevésbé helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a legháladosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatu katalogus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja. Cím: Ermeleki első szőlőoltványtelep Nagy-Xagya, Székelyhíd, u. p.

Értesítés.

Az alóírott nál (Kecskemét, XI. ker., 223. sz.) kapható Kozár Gyula

„Descartes és szt. Tamás“

cziműhírneves munkája, mely a „Böles. Folyóirat“ pályázatán pályadíjat nyert, a m. k., tudományegyetem hittani kara pedig a Horváth-féle díjjal jutalmazta.

A terjedelmes és csinos kiállítású művet néhány napig még csekély készletem tarté leszállított áron 2 K. 20 filléért küldeni kész vagyok.

Kecskemét, 1904. márc. hó.

Kontz János.

Jegyzet: Szótküldés eskaki postautánvétellel.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képje, szobra,

fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze

van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkézen.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, görcs és más ideges állapotban szenved, kerjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. Hátyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí- orvos-fele

FÜLÖLAJ

gyógyít időszakos süketseget, fül-fájást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a

Dr. ROTCSHNEK EMIL
gyógyszertárban. DEBRECZEN.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

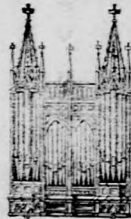
pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapítottatt 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitünő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnyvel is bírnak, hogy a **templom nevéssége** nincs befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **uj orgona mű** került ki.

Raktáron kitünő hangú **harmoniumok** minden nagyságban (155 koronától 1000 kor-ig).

Mindenemű **javitásokat, hangolásokot és átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos művészeti és iparművészeti intézet

Alapítottatt 1887-ben

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprímás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tassiló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császska Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása álvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Olajba oltárkép

magas centim.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök becsé van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös ház-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok,
aranyozott szellel

magas centim.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—